

HET NICOLEI-VIERTEL IS EEN VAN DIE WIJKEN WAAR HET PLEZIERIG RONDLOPEN IS

van grijs naar kleurrijk BERLIJN VERJONGT VANUIT HET OOSTEN

Nu vanuit Maastricht-Aachen Airport tweemaal per dag rechtstreeks gevlogen kan worden op Berlijn, ligt deze metropool binnen een uur reizen in handbereik. En ook nog voor weinig geld met EasyJet. Berlijn ontwikkelt zich sneller dan menige andere wereldstad, omdat er na de hereniging ook nog heel wat in te halen was. Met name in het voormalige Oost-Berlijn volgen de ontwikkelingen elkaar in snel tempo op. We gingen op zoek naar een aantal interessante en lang niet altijd bekende adressen.

1 BERLIJNERS ZITTEN ZO LANG MOGELIJK OP HET TERRAS, OOK ALS HET WAT FRISSER WORDT. IN BINNENHOFJES OF BIJ HET PARK. 2 DE HISTORISCHE KATHEDRAAL STEEKT SCHRIJL AF TEGEN HET VOORMALIGE OOST DUITSE PARLEMENTSGEBOUW, WAARMEE ZE MOMENTEEL IN DE MAAG ZITTEN IN BERLIJNEEN 3 HEILBOT MET EEN PASTA VAN KLEURIGE GROENTEN ALS LUNCHGERECHT IN FACIL. 4 RESTAURANT FACIL IN HET MADISON-HOTEL AAN DE POTSDAMMERSTRASSE 3, IS EEN TOONBEELD VAN DESIGN EN TOPGASTRONOMIE..

TEKST EN FOTO'S: JO CORTENRAEDT EN LUDO DIELS

De ochtendvlucht is alvast ideaal. Niet te gek vroeg en toch zo snel op de bestemming, dat je ter plekke meteen aan je ontdekkingstocht kunt beginnen. Vliegveld Schönefeld moet over enkele jaren dé grote luchthaven van Berlijn worden omdat daar nog de meeste ruimte voorhanden is. Maar vooralsnog merk je qua architectonische grauwhed nog overduidelijk de invloed van de voormannen van de communistische heilstaat. Logistiek gezien zit het allemaal ook niet zo logisch in elkaar. De bewegwijzering naar juiste trein of bus, met bestemming Berlin-Mitte, is zeker niet het product van helder nadenken. Er wordt aan gewerkt, zoals aan zoveel in Oost-Berlijn. De taxi is overigens een goed betrouwbaar en niet te duur alternatief, zeker in vergelijking met de prijzen in België en Nederland.

We maken kwartier in Oost-Berlijn en wel in het nog geen week geopende Designhotel 'Lux 11' in de Rosa Luxemburgstrasse. Het houdt een beetje het midden tussen een hotel en een appartementencomplex. Een kleine lobby maar grote, comfortabele kamers met veel architectonische vondsten. En de immense TV-toren, ooit het symbool van de 'arbeidsvreugde' in de voormalige DDR, staat om de hoek, dus we hebben een oriëntatiepunt. Zodra je in Berlijn je hoofd uit een raam steekt, zie je een hijskraan. Al sinds de val van de Muur in november 1989 en de Duitse hereniging op 3 oktober 1990 is er heel wat gebouwd en opgeknapt. Dat is ook wel nodig, want veel van de Oost Duitse bouwwerken is als onbruikbaar tegen de grond gewerkt. Zo'n 100.000 woningen staan tegenwoordig echter leeg, want ze blijken te klein voor een 'normaal' mens. De beide stadsdelen met in totaal 3,4 miljoen inwoners beginnen langzaam maar zeker naar elkaar te groeien. Waar ooit de gruwelijke muur stond die de stad vanaf 1961 doormidden sneed (daar zie je nu nog maar heel weinig van) wordt een soort woestijngebied volgebouwd met vaak prestigieuze bouwwerken van de bekendste internationale architecten. Berlijn is 'hot' bij toeristen, artiesten en cultuurliefhebbers. Maar Berlijn heeft, na de periode van isolement, te weinig industrie en bedrijfsleven om te zorgen voor echte welvaart. Er is een werkloosheid van maar liefst 19 procent. Natuurlijk, de regering is er vanuit Bonn groots en meeslepend naartoe verhuisd en we zien een metershoog portret van de nieuwe kanselier Angela Merkel op de glazen

gevel van het CDU-gebouw. Maar de gemiddelde Berlijner is krap bij kas en profiteert niet of nauwelijks van de 'Umzug' naar Berlijn, zo krijgen we die dagen regelmatig te horen.

Nieuwe boetieks We beginnen te wandelen, zoals dat hoort in een stad. En we moeten meteen weten dat Oost-Berlijn meer trendy is dan West Berlijn. Daar laat gids Henrik Tidefjård geen twijfel over bestaan. "Ost-Berlin ist hot, trendy und cool", zo horen wij hem welhaast automatisch zeggen bij het passeren van inderdaad aparte zaken. Hij is een soort trendwatcher in deze stad en laat ons graag in zijn opgedane 'inside-information' delen. We blijven even in de buurt van het hotel, want daar schijnen we goed te zitten voor aparte niet alledaagse shops. Zoals in de Alte Schönhauserstrasse, de nieuwe 'modemijl' van Berlijn, waar zowat wekelijks nieuwe boetieks hun deuren openen met onder andere streetwear, trashwear en andere hippe kledingtrends. Het feit dat Berlijn nu Düsseldorf beconcurrert met internationale modebeurzen, heeft de uitstraling van de stad versterkt. En de mode combineert hier met bijna ouderwetse, ambachtelijke zaken. Ook in de Sophienstrasse, waar we niet alleen een alleraardigst Sophiencafé met terras zien, maar ook een ambachtelijke maker van blaasinstrumenten, een zeer artisanale bakkerij en een huis voor whisky- en sigarenliefhebbers. Verderop in de Auguststrasse zie je dat de opgeknapte huizen meteen van wat architectonische vondsten voorzien worden, waarmee de erbarmelijke grauwhed van vroeger meer en meer doorbroken wordt. Oost-Berlijn ziet er nu al levendiger uit dan de gemiddelde Vinex-slaapwijk in onze Randstad. In de Auguststrasse nummer 24 lopen we ook pardoes een zogeheten Ballhaus binnen, dat vervlogen tijden maar tegelijkertijd ook charme uitstraalt. Hier kan gegeten en stijlvol gedanst worden, er speelt regelmatig een orkest dat tango en andere warme klanken brengt. En we komen in deze buurt ook een bijzonder fenomeen tegen, dat ons een beetje aan Wenen doet denken, de fraaie binnenpleintjes waar stadsbewoners genieten van rust. Met vaak een café en terras, een speelplaats en wat groen. Zoals café Bravo bij de KW Kunstwerke. Of de Heckmanhöfe, waar we ook nog een heuse 'bonbonmacherei' ontdekken. We komen in de eerste echte grote straat, de Uraniënstrasse, zodat we toch

3 4

CHARMANTE BINNENHOFJES EN TERRASJES

nog het idee hebben dat we in een 'Grossstadt' zijn. Want dat zou je met die hofjes en kleine straatjes warempel nog vergeten. De prachtig gerestaureerde synagoge springt daar zonder meer in het oog, evenals het fraaie postkantoor. Verderop in de straat ligt, op deze warme najaarsdag, een sfeervol en luxueus terras van het Indiase restaurant Amrit. En schuin tegenover, het Arcotel, dat zeer modern van architectuur is. En niet alleen dat, vanaf de straat kijk je zo alle kamers in. Gedurfd heet dat. De gasten zullen, als ze tenminste geen 'free-show' willen geven, 's avonds de gordijnen moeten sluiten voor enige privacy. We blijven nog een beetje in de buurt, maar duiken wel weer een kleine straat in. De Ackerstrasse in dit geval, waar we Klaus Pinkernell in Cadenhead's aantreffen. Ontelbaar vele soorten whisky, volgens de eigenaar beter dan de bekende merken, en uiteraard kan er geproefd worden. Achterin is er ook nog een sigarenkamer, tegenwoordig wordt daar net zo geheimzinnig over gedaan als over een vrijmetselaarsloge.

Nachtleven De straatjes in deze omgeving, iets ten noordoosten en noorden van Alexanderplatz, ademen een sfeer van revival en van kunstzinnig experiment. Overal bedrijvigheid om van niets iets te maken. Dat schept mogelijkheden. Vooral jongelui voelen zich volgens Henrik hier thuis omdat nog niet alles 'gesetteld' is en het financieel nog geen vermogen vereist om iets te beginnen. Een kledingboetiek, een sieradenzaakje of iets met interieur en kunst. Het flaneren is hier anders dan op de bekende Kurfürstendamm in West-Berlijn, waar ook voor de val van de muur al volop gewinkeld werd. Flaneren doen we onder meer in de Oderbergerstrasse en de Lychenerstrasse. Veel restaurantjes en cafés, klein beetje Parijs-achtig. Zoals op de Kolwitz-platz, een sfeervol plein met een parkje in het midden, waar opvallend veel kinderen spelen en de ouders intussen wat kletsen. Het is er gemoedelijk en overzichtelijk.

's Nachts is dat wel eens anders, zo weet Henrik. Het barst van het nachtleven in Berlijn, in Oost tegenwoordig nog meer dan in West. Er zijn zaken die ergens op een etage beginnen en via het inside-circuit 'hot' worden. Na een paar maanden sluiten ze en dan verhuizen ze weer naar een ander adres. En als je erbij wilt horen, dan moet je dat nieuwe adres zien te achterhalen.

Vermoeiend misschien maar mogelijk ook spannend. Hippe nachtbrakers die flink willen swingen en wat willen meemaken, kunnen zich hoe dan ook begeven naar tenten als WMF, Felix, Berghain Panoramabar, Puntilla Malto en Tabou Tiki Room. Aan fantasie ontbreekt het niet en het kan er heftig aan toe gaan.

's Avonds gaan we naar het grotere werk, de Friedrichstrasse. In de communistische tijd nog een asgriuwe allee met oerlelijke gebouwen. Nu blinkt de ene winkel nog meer dan de andere met wereldmerken op het gebied van kleding, horloges, parfum, auto's, alles wat de winkerverslaafde begeert. Vrij onopvallend is de entree naar het Madison-hotel. We moesten nog goed zoeken. We komen op een grote overdekte binnenplaats, waar winkels en kantoren gevestigd zijn. Alles is hier mega qua architectuur. Met een lift gaan we naar de 7e etage en komen dan in het hotel terecht, althans de lounge-ruimte. Susanne Klein van Madison zit juist achter een koele Chardonnay en neemt wat frisse tomaten tot zich. Uitkijkend over de daken van de halve stad bij avondlicht, filosofeert ze over Berlijn anno nu. "Dit is niet zomaar een hotel. Hier komen gasten die volstrekte privacy willen. Bijvoorbeeld bekende artiesten die geen gillende fans voor hun deur willen. Onze privé-suites zijn in feite luxe woningen met zoveel hotelservice als ze zelf willen. Er zijn mensen die hier enkele maanden wonen maar die niet, zoals in een normaal hotel, elke dag langs de balie willen lopen. Hier gaat alles discreet en onopvallend."

Restaurants De nieuwe Berlijners breken volgens haar de stad open, want de oude Berlijners blijven teveel zitten waar ze zitten. "Er zijn inwoners van West-Berlijn die nog nooit op de Alexanderplatz zijn geweest en omgekeerd. Psychologisch bestaat de muur voor veel mensen nog steeds." Maar zij doet die ontdekkingen graag, woont zelfs in de roemruchte buurt Kreuzberg. Aan de rand van die wijk gaan we, per taxi, naar restaurant Horvath (030-61289992) Paul-Lincke-Ufer in Kreuzberg. Een geliefde zaak, niet te deftig, sfeervol, met een getalenteerde chef. We constateren tevreden dat de prijzen, zeker voor een grote stad als Berlijn, buitengewoon vriendelijk zijn, zowel voor de spijzen als ook voor de verdienstelijke wijnen. Dus hier kun je nog een avond met genoeg doorbrengen. De

1 DE POTSDAMMERPLATZ IS EEN SOORT PELGRIMSOORD VOOR MODERNE ARCHITECTUUR GEWORDEN. 2 'HET IMMENSE GEDENKTEKEN TER ERE VAN DE OMGEBRACHTE JODEN TREKT VEEL BEKIJKS' 3 HET MODERNE KUNST MUSEUM (NEUE NATIONAL GALERIE) VAN ARCHITECT MIES VAN DER ROHE IS WERELDBEROEMD 4 DE KURFÜRSTENDAM BLIJFT NATUURLIJK EEN IJKPUNT IN BERLIJN. HET WORDT NIET ZO HIP GEZIEN ALS DE OPKOMENDE STRAATJES IN HET OOSTELIJK DEEL, MAAR DRUK IS HET ER WEL.

WILD NACHTLEVEN OF CULINAIR GENIETEN

zaak was in de jaren zeventig roemrucht in de Berlijnse subcultuur en heette 'Exil'. Kunstenaar -schrijver Oswald Wiener was er de eigenaar en ook David Bowie kwam er in zijn Berlijnse tijd regelmatig. Chef-kok Wolfgang Müller bereidt ons in ieder geval een genoeglijke maaltijd. Dat Berlijners graag een praatje maken, merken we ook in dit restaurant, waar we door 'de buurman' worden aangesproken. Het blijkt professor Udo Scheel te zijn die tot 2005 rector was aan de kunstacademie van Münster, een aantal boeken schreef en nu zelf als kunstenaar actief is. Of er nog veel echte Berlijners zijn? "Tja, wat oude dames van 70, 80 jaar die met zware tassen slepen. Op een gegeven moment zie je ze niet meer. De echte Berlijners van vroeger zitten met hun volkstuintjes aan de rand van de stad. Er wonen nu veel jongelui die naar iets nieuws verlangen. Dat geeft wel een zekere dynamiek. Neem de wijk Prenzlauerberg. Je moet daar slalommen om de moeders met kinderwagens. Vroeger was die wijk 'herabgekomen', nu is het hot om daar te wonen. Er zijn daar veel leuke en goedkope restaurants en er wonen aparte mensen." In zijn algemeenheid geldt voor Berlijn dat er veel wijken in opkomst zijn. Was Kreuzberg vroeger berucht, heden ten dage is het er op veel plaatsen chic met niet alledaagse etablissementen en een fascinerende kunstscène. Ook de wijk Friedrichshain is enorm in opkomst. Vroeger een wijk met troosteloze, depressieve DDR -architectuur, nu is er een levendige wijk ontstaan met leuke clubs, bars en eethuizen. Berlijn is in beweging. Wie er een jaar niet is geweest, zal versteld staan van de snelheid waarmee de stad transformeert. De zon schijnt ook de volgende dag volop, zodat een wandeling door het Nicolei-viertel - een van de oudste buurten van de stad - ook een genoegen is. Het is zoals met veel plekjes in Berlijn. Je vindt er veel aangename wijken en hoeken. Alleen de samenhang is er nog niet helemaal, wat met zo'n geschiedenis natuurlijk niet vreemd is. Natuurlijk moeten we naar de Potsdamer Platz wandelen, een ware orgie van moderne architectuur. De meest spectaculaire grote gebouwen staan hier naast elkaar. Met wat ons betreft de okergele Philharmonie van architect Hans Sharoun als koploper in schoonheid. Ook de iets verder gelegen 'Neue Nationalgalerie' van Mies van der Rohe is een kunstwerk van transparantie en ruimte. We betreden het tweede Madison-hotel van Berlijn, niet voor nog een lounge-

ronde, maar voor het hoog gelegen restaurant Facil (030-590051234), dat met 1 ster gezien wordt als culinaire hotspot van Berlijn. Op de vijfde verdieping komen we in een soort moderne wintertuin terecht met uitzicht op een heus terras met veel groen. Het dak en zowat al het andere dat onder de noemer 'hardware' valt, is van glas. Heel apart.

Duitse wijn Dat geldt ook voor het eten. Onder meer een uiterst spitsvondig gedrapeerde forel met gegrilde avocado. En ook de zeesnoek met linzen mag er zijn, evenals de heilbot met pasta van kleurige groenten. Dat is andere koek dan oerdegelijke schnitzel of bratwurst. De bediening is veelvuldig aanwezig, in het begin wat stijf, maar als we vragen stellen over de wijn, komt er zowaar behoorlijk wat enthousiasme. En dus houden we het bij een kleine proeverij van Duitse wijnen. In zo'n zaak kan dat goed, want die zorgen voor de beste huizen. 's Avonds is dit restaurant aan de prijs met 75 euro voor 4 gangen (hoewel internationaal niet duurder dan normaal op dit niveau), de lunch is daarentegen zeer scherp geprijsd. Per gerecht hoeft 'slechts' 12 euro te worden neergeteld, hetgeen voor deze kwaliteit en service een koopje is. Het is maar dat u het weet. Als u ook nog andere sterrenrestaurants wilt bezoeken, in Lorenz Adlon (in het deftige Adlon-hotel), in Margaux, Hugos, First Floor, Vau en Quadriga weten ze wel raad met uw wensen. Om nou helemaal naar huis te gaan zonder een meter in West-Berlijn te hebben gelopen, kunnen we ook niet over ons hart verkrijgen. Dus toch nog via de Brandenburger Tor richting Kurfürstendamm waar het als vanouds bijzonder druk is met veel winkelend publiek. Typisch genoeg kun je aan die drukte ook weer meteen ontsnappen als je bijvoorbeeld even rechtsaf slaat richting Savignyplatz. Dan is het weer net of Berlijn een sereen, wat dromerig stadje is. 🍷

INFO: WWW.BERLIN-TOURIST-INFORMATION.DE
WWW.EASYJET.COM WWW.MADISON-BERLIN.DE
WWW.BERLINAGENTEN.DE